

“Involta” Ilmiy Jurnali

Vebsayt: <https://involta.uz/>

HUDUDLARDA SANOAT KORXONALARINI JOYLASHTIRISHNING ZAMONAVIY KONTSEPTSIYALARI

Mahmudov Mirabbos Fazliddinovich

Ph.D, Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Usbu maqolada hududlar sanoat korxonalarining zamonaviy konsepsiyalari masalariga o'rganilgan. Muallif tomonidan sanoat rivojlanishini ifoda etuvchi ko'rsatkichlar tizimi “ko'lam” nuqtai nazaridan shartli ravishda týprt darajaga ajratilib, tadqiqot natijasida o'z taklif va mulohazalari berilgan.

Kalit so'z: sanoat, makrodaraja, mintqa, mikrodaraja, chegaraviy-mezon.

Annotation. This article examines the issues of modern concepts of industrial enterprises in the regions. The author has systematically divided the system of indicators of industrial development in terms of "scale" into four levels, and as a result of the study gave his suggestions and comments.

Keywords: industry, macro level, region, micro level, boundary criteria.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы современной концепции промышленных предприятий в регионах. Автор системно разделил

систему показателей промышленного развития по показателю «масштаб» на четыре уровня и по результатам исследования дал свои предложения и замечания.

Ключевые слова: отрасль, макроуровень, регион, микроуровень, граничные критерии.

Kirish

Respublikamiz iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri hisoblangan sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish va hududlarning sanoat salohiyatidan oqilona foydalanish yuqoridagi vazifalarni hal etishda alohida ahamiyat kasb etadi, chunki sanoat qo'shimcha qiymat yaratishi, aholi ehtiyojini qondirishdagi o'rni va ishlab chiqarish lokomotivi vazifasini bajarishi bilan boshqa soha va tarmoqlardan tubdan farq qiladi. Hududlarda sanoat tarmog'ining rivojlanishi milliy iqtiso-diyotning barqaror sur'atlarda rivojlanishiga olib keladi. Sanoat sohasida qazib olingan, ekib o'stirilgan barcha resurslarni qayta ishlash, ulardan yangidan-yangi mahsulotlar ishlab chiqarish, assortment va nomenklaturaning ko'payishi hisobiga diversifikatsiyalashuv jarayonlari takomillashadi¹.

Rivojlanayotgan va yangi industrial davlatlar tajribasiga ko'ra, mazkur davlatlardagi iqtisodiy muvaffaqiyatlar ko'p jihatdan sanoatda, ayniqsa, qayta ishlovchi sanoatda chuqur tuzilmaviy o'zgarishlar bilan izohlanadi².

Tadqiqotlarda qayd etilishicha, sanoat iqtisodiy o'sishni harakatga keltiruvchi asosiy kuch hisoblanadi va aksariyat tadqiqotlardagi mazkur fikr, iqtisodiyotning boshqa tarmoqlariga nisbatan aynan sanoatda innovatsiya va bilimlarning yangi kombinatsiyasidan foydalanish imko-niyatining yuqoriligi bilan izohlanadi. Bu esa mehnat unumdarligi va ishlab chiqarish hajmi oshiga olib keladi, natijada iqtisodiy o'sish ta'minlanadi³.

¹ Mamadjonov D. O'zbekiston Respublikasida sanoat tarmog'ini rivojlantirishning asosiy omillari. // "Biznes-Ekspert" iqtisodiy ilmiy-amaliy oylik nashr. 2018. №10. 3 - b.

² UNIDO. Industrial Development Report 2016. The Role of Technology and Innovation in Inclusive and Sustainable Industrial Development. Vienna, Austria. 2015. <http://www.unido.org>.

³ Lall S., (2000). Technological Change and Industrialization in the Asian Newly Industrializing Economies: Achievements and Challenges. In: Technology, Learning and Innovation: Experiences of Newly Industrializing Economies, eds. Kim, L. and Nelson R.R., Cambridge: Cambridge University Press.; Szirmai, A., and Verspagen, B.,

Bugungi kunda sanoat bozordagi zarur muvozanatni ta'minlash, iqtisodiyotning raqobatbardoshligi va aholi daromadlarini oshirish, ishlab chiqarishni mahalliylashtirish kabi muammolarni samarali hal etish imkonini ham beradi hamda mazkur tarmoq yangi ish o'rinalarini yaratishda muhim o'rinn tutadi. Xususan, qayta ishlovchi sanoatda bitta ish o'rnining yaratilishi boshqa tarmoqlarda ikki yoki uchta ish o'rinalining yaratilishiga olib keladi⁴.

Tadqiqotlarga ko'ra, mehnatga haq to'lash darajasi oshishi, sanoat-lashtirish yo'lidagi tarkibiy o'zgarishlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, u aholi daromadlarining o'sishiga katta yordam beradi⁵.

Taxlil va natijalar

Rivojlanish darajasi sust bo'lgan mamlakatlarda past texnologiyali ko'p mehnat talab qiluvchi sanoat tarmoqlarining (kiyim-kechak, tekstil mahsulotlari ishlab chiqarish) rivojlanishi aholi bandligining barqaror o'sishini qo'llab - quvvatlaydi va bu aholi daromadlari oshishiga olib keladi. O'rtacha daromad darajasiga ega mamlakatlarda o'rta texnologik darajadagi sanoat tarmoqlarining rivojlanishi (rangli metallurgiya va metall buyumlar ishlab chiqarish) katta sondagi ish o'rinalarini yaratmasa-da, yuqori mehnat unumdorligini ta'minlaydi.

Sanoat aholining hayot sifatini yaxshilaydi va unda qo'llanilayotgan texnologiyaning rivojlanib borishi aholining ma'lumot darajasiga ta'sir etadi. Qayta ishlovchi sanoatning shahar markazidan chekka hududlarga kirib borishi ishlab chiqarish sur'atini tezlashtiradi va mahalliy aholi daromadlarini oshiradi.

Sanoat tarmog'ining dinamik xususiyati iqtisodiyotning boshqa soha va tarmoqlari

(2011). Manufacturing and Economic Growth in Developing Countries, 1950-2005. UNU-MERIT Working Paper Series 2011-069. Maastricht, The Netherlands: United Nations University, Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology.; McMillan, M., and Rodrik, D. (2011). Globalization, Structural Change and Productivity Growth. In Making Globalization Socially Sustainable, eds. Bacchetta, M., and Jansen, M. Geneva: International Labour Office and World Trade Organization.; Szirmai, A., Naudé, W., and Alcorta, L., (2013). Introduction and Overview: The Past, Present and Future of Industrialization. In Pathways to Industrialization in the Twenty-First Century: New Challenges and Emerging Paradigms, eds. Szirmai, A., Naudé, W., and Alcorta, L. Oxford, UK: Oxford University Press.

⁴ Lavopa A. and Szirmai A. (2012). Industrialization, Employment and Poverty, UNU-MERIT Working Paper Series 2012-081. Maastricht The Netherlands: United Nations University, Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology.

⁵ UNIDO. Industrial Development Report 2016. Sustaining Employment Growth: The Role of Manufacturing and Structural Change. Vienna, Austria. 2013. <http://www.unido.org>.

rivojlanishiga ham sezilarli darajada ijobiy ta'sir etadi va multiplikativ samara beradi. Xususan, oziq-ovqat va yengil sanoat tarmoqlarining rivojlanishi qishloq xo'jaligi, o'rmonchilik va baliqchilik sohalari rivojlanishini rag'batlantiradi.

Qayta ishlovchi sanoatning rivojlanishi xizmatlar sohasining rivojlanishiga kuchli ta'sir etadi (bank, sug'urta, aloqa xizmatlari, savdo va transport). Ayniqsa, xizmat ko'rsatish sohasining bir qancha tarmoqlari qayta ishlovchi sanoatga bevosita bog'liq bo'lib, mazkur xizmatlarsiz sanoat tovarlari iste'molchilarga yetib bormaydi. Shuningdek, qayta ishlovchi sanoat ilmiy tadqiqot, ulgurji va chakana savdo, avtomobilarni ta'mirlash va ularga texnik xizmat ko'rsatish sohalarining rivojlanishiga ham salmoqli ijobiy ta'sir etadi.

Asosiy qism

Sanoat milliy iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini ishlab chiqarish vositalari, mehnat qurollari bilan ta'minlaydi. Milliy iqtisodiyot, fan, maorif, madaniyat, sog'lioni saqlash, sport, turizm va boshqa sohalar rivoji sanoatning taraqqiyot darajasiga bog'liq⁶.

Ishlab chiqarish kuchlari taraqqiyotida sanoatning o'rni beqiyos bo'lib, uning samaradorligi qanchalik yuqori bo'lsa, hududning mavqeい shunchalik kuchli bo'ladi va aholi turmush darjasasi yanada yaxshilanib boradi. Shuningdek, sanoat rivoji tufayli unda band bo'lgan xodimlarning soni ko'payadi, ularning bilimi va ilmi, mahorati ortadi, kadrlar salohiyati yuqori darajaga ko'tariladi. Faqat sanoatgina texnika hamda innovatsiyaning barcha yutuqlarini mujassamlashtirib, mehnatni texnika bilan qurollantirish orqali unumdarlikni yuqori darajaga ko'tara oladi.

Sanoatni rivojlantirishning dolzarbliji va iqtisodiyotni takomillashtirishda tutgan o'rni mamlakatimiz iqtisodchi-olimlarining doimiy diqqat markazida bo'lgan. Xususan, A.Ortiqov "O'zbekistonda sanoatni rivojlantirishning qator imkoniyatlari, geografik va iqtisodiy omillari"ga, M.Narziqulov "Sanoatni rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish jarayonida asosiy e'tibor tarkibiy o'zgarishlarga qaratilganligi"ga, E.Maxmudov "Sanoat tarmoqlari rivojlanishiga sharoit

⁶ Ортиков А. Сеноат иқтисодиёти. Дарслик. -Т.: ТДИУ, 2004. - 18 б.

yaratishning strategik yo'nalishlari, birinchi navbatda byudjet, soliq, pul-kredit, narx va valyuta siyosati singari vositalarni qamrab olgan qulay makroiqtisodiy muhitni yaratish"ga bog'liq ekanligiga alohida to'xtalib o'tganlar"⁷.

Yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, sanoat tarmog'inining milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda tutgan o'rni yuqoriligi sababli mazkur tarmoqning barqaror rivojlanishini ta'minlashga alohida ehtiyoj mavjuddir.

Shuningdek, mamlakatimiz hududlari sanoatini ustuvor darajada rivojlantirish zaruriyatini quyidagi omillar bilan izohlash mumkin:

- mamlakatimiz va uning hududlarida iqtisodiyotni erkinlashtirish va mulkiy munosabatlarni takomillashtirish jarayonlarini mantiqiy yakuniga yetkazish, eng avvalo, sanoat ishlab chiqarishini modernizatsiyalash va restrukturizatsiyalash masalalarining muvaffaqiyatli hal etilishiga bog'liq. Hududlardagi sanoat korxonalarida mulkiy munosabatlar yetarli darajada takomillashmagan. Bu o'z navbatida korxonalarni boshqarish tizimida, strategik rejalar tizimida, investitsiya faoliyatini jadallashtirishda muammolarni keltirib chiqarmoqda, ishlab chiqarish omillaridan samarali foydalanishga aks ta'sir ko'rsatmoqda;
- mamlakatimiz hududlarining aksariyatida sanoat korxonalarining texnik-texnologik darjasini past, asosiy vositalarning jismoniy va ma'naviy eskirishi yuqori darajada bo'lib, bu sifatli, qo'shilgan qiymat darjasini yuqori mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatini bermaydi;
- hozirgi globallashuv sharoitida investitsion tovarlar tez ma'naviy eskirish xususiyatiga ega bo'lib, ilg'or texnologiyalar almashinuvining operativ tus olib borishi bu jarayonni yanada jadallashtiradi, ma'naviy eskirish moddiy eskirish sur'atlarini "quvib o'tadi". Mazkur hodisa bugungi kunda tendentsiya xarakteriga ega bo'lmoqda. Shu nuqtai nazaridan sanoat tarmog'ini rivojlantirish, sanoat salohiyatidan samarali foydalanishga bo'lgan ehtiyoj doimiy ravishda ortib boradi;
- aksariyat hududlarda sanoat ishlab chiqarishining xomashyo qazib olish (neft-gaz,

⁷ Mamadjonov D. O'zbekiston Respublikasida sanoat tarmog'ini rivojlantirishning asosiy omillari. // "Biznes-Ekspert" iqtisodiy ilmiy-amaliy oylik nashr, 2018. №10. 3 - b.

ko'mir va h.z.) va birlamchi qayta ishlash (paxta tolasi, metall-prokat) sohalari rivojlangan. Tayyor iste'mol mahsulotlari va investitsion tovarlar ishlab chiqarish darajasi past hisoblanadi.

Ma'lumki, bozor iqtisodiyoti sharoitida sanoat korxonalari o'z faoliyatlarini doimo to'g'ridan-to'g'ri bozor kon'yunkturasi o'zgarishlariga mo'ljallab tashkil qiladilar. Bozor kon'yunkturasi esa, xoh u xalqaro miqyosda bo'l sin, xoh milliy davlat doirasida, uzlucksiz o'zgarib turadi. Bunday sharoitda sanoat korxonalarining o'z yashovchanligini saqlab qolishi va raqobatbardoshlik darajasini oshirib borishi ularning ushbu o'zgarishlarga qay darajada tez va samarali moslashishiga bog'liq. Hududlarda sanoatning rivojlanishi murakkab va uzoq muddatli jarayon bo'lib, buni biz Xitoy, Hindiston, Janubiy Koreya, Lotin Amerikasi mamlakatlari va dunyoning boshqa ko'plab sanoati rivojlangan davlatlarining tajribalaridan ham kuzatishimiz mumkin.

Qayd etish kerakki, sanoat tarmog'ining rivojlanishini bitta yoki bir necha ko'rsatkichlar bilan yaqqol ifoda etib bo'lmaydi. Shuning uchun ham mazkur jarayonda ko'rsatkichlar tizimini qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Yuqoridagi fikrdan kelib chiqqan holda sanoat rivojlanishini ifoda etuvchi ko'rsatkichlar tizimi “ko'lam” nuqtai nazaridan shartli ravishda to'rtta darajaga ajratildi:

makrodarajada: YaIMda sanoatning ulushi, yalpi sanoat mahsuloti hajmi, aholi jon boshiga yalpi sanoat mahsuloti, yalpi mahsulot ishlab chiqarishda qo'shilgan qiymatning ulushi, qazib olish va qayta ishlash tarmoqlari ulushi, yalpi ishlab chiqarishda eksportning ulushi, sanoatda yaratilayotgan yangi ish o'rirlari va kichik biznes sub'ektlarining soni, makrodarajada sanoatdagagi omillar umumiyl samaradorligi (TFP - total factor productivity), davlat byudjetidan sanoat tarmog'iga yo'naltirilayotgan xarajatlar hajmi, sanoat tarmoqlariga kiritilayotgan xorijiy investitsiyalar hajmi, jahon bozorida tarmoqning yuqori texnologiyali mahsulotdagi ulushi, makrodarajada tarmoqning kapital (fond), material (resurs), fan-texnika, energiya, tabiat va mehnat sig'implari, tarmoqda mehnat unumdarligi hamda

mehnatning kapital bilan qurollanganlik darajasi.

mintaqa darajasida: YaHMda sanoatning ulushi, yalpi hududiy sanoat mahsuloti, sanoat ishlab chiqarish hududiy kontsentratsiya darajasi (%), hududda ishlab chiqarishning lokalizatsiya va hududning muayyan sanoat tarmog'iga ixtisoslashish darajasi (koeffitsiyent), hududda sanoat mahsulotlarini qayta ishslash darajasi.

mezodarajada: sanoatda yaratilgan yalpi qo'shilgan qiymat, tarmoq eksport tuzilishida yuqori texnologiyali mahsulot ulushi, yalpi sanoat ishlab chiqarishida tarmoqlarning ulushi, ishlab chiqarilgan dunyo brendlari miqdori, tarmoqda band bo'lган yuqori malakali mutaxandis va tadqiqotchilar soni, tarmoqqa tegishli litsenziya va patentlar soni, tarmoqning defitsit resurslardan foydalanish darajasi (foizda).

mikrodarajada: sanoat mahsulotining energiya va material sig'imi, ishlab chiqarishning rentabellik darajasi, sanoat jihozlarining yangilanish darajasi, jihozlarning eskirish koeffitsiyenti, umumi yihozlar hajmida 10 yilgacha xizmat qilgan mashina va jihozlar ulushi.

Hududlarda sanoat rivojlanishini ifoda etuvchi ko'rsatkichlar tizimidan ayrim ko'rsatkichlar tarmoqning samaradorligini ifoda etsa, ba'zi ko'rsatkichlar esa sanoatning innovatsion rivojlanishini o'zida aks ettiradi. Masalan, YaIMda sanoatning ulushi, yalpi sanoat mahsuloti hajmi, yalpi mahsulot ishlab chiqarishda qo'shilgan qiymatning ulushi, YaHMda sanoatning ulushi, yalpi hududiy sanoat mahsuloti, sanoat ishlab chiqarish hududiy kontsentratsiya darajasi, yalpi sanoat ishlab chiqarishida tarmoqlarning ulushi hamda ishlab chiqarishning rentabellik darajasi sanoat tarmog'ining turli darajadagi samaradorligini ifoda etsa, jahon bozorida tarmoqning yuqori texnologiyali mahsulotdagi ulushi, ishlab chiqarilgan dunyo brendlari miqdori, tarmoqda band yuqori malakali muxandis va tadqiqotchilar soni hamda umumi yihozlar hajmida 10 yilgacha xizmat qilgan mashina va jihozlarning ulushi singari ko'rsatkichlar sanoat tarmog'ining turli darajadagi innovatsion rivojlanishini o'zida ifoda etadi.

Yuqoridagilardan tashqari, quyida keltirilgan ko'rsatkichlar ham sanoatning

innovatsion rivojlanishini ifodalaydi⁸:
yuqori texnologiyali mahsulotning YaIMdagi ulushi (ishlab chiqarilgan yuqori texnologiyali mahsulot hajmi / yalpi ichki mahsulot);
umumi sanoat ishlab chiqarishda yuqori texnologiyali tarmoqning ulushi (yuqori texnologiyali tarmoqda ishlab chiqarish hajmi / yalpi sanoat ishlab chiqarish hajmi);
yuqori texnologiyali tarmoqda bandlik darajasi (o'rta va yuqori texnologiyali tarmoqda bandlar soni / mehnatga qobiliyatli aholining umumi soni);
yuqori texnologiyali sanoat mahsulotining eksportdag'i ulushi (yuqori texnologiyali sanoat mahsulotining eksport hajmi / umumi eksport hajmi).

Sanoat iqtisodiyotning yetakchi tarmog'i bo'lganligi bois, uni rivojlantirish masalasi doimo iqtisodchi-olimlarining ilmiy qiziqishlari sohasi bo'lib kelgan.

Ayrim davlatlarda sanoatning barqaror rivojlanishini belgilab beruvchi chegaraviy-mezon qiymatlar ham ishlab chiqilgan. Masalan, akademik S.Yu.Glaz'ev va Rossiya fanlar akademiyasining aholini ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini o'rganish instituti professori V.V. Lokosov tomonidan sanoat rivojlanishiga baho berish imkonini beruvchi quyidagi chegaraviy qiymatlar taklif etilgan (1.1-jadval).

1.1-жадвал

Hududlarda sanoat rivojlanishini ifoda etuvchi ayrim chegaraviy-mezon qiymatlar⁹

Ko'rsatkichlar	Chegaraviy mezon qiymatlar
Mehnat unumdorligi (1 band kishiga 1000 \$)	27,9
Mehnat unumdorligining o'sish sur'ati, yillik foiz	12,0
Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi, YaIMga nisbatan foizda	25,0
Asosiy fondlarning eskirishi, foiz	40,0

⁸ "Национальная инновационная система Узбекистана: оценка потенциала и результативности". Проект ПРООН. –Т., 2011. С. 86-100.

⁹ Глазьев С.Ю., Локосов В.В. Оценка предельно критических значений показателей состояния российского общества и их использование в управлении социально - экономическим развитием. Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. 4 (22) 2012. С. 26, 31, 33, 36.; Локосов В.В. Стабильность общества и система предельно-критических показателей его развития. Методика и техника социологических исследований. // Наука, 1998, № 4. - С. 89.

Ko'rsatkichlar	Chegaraviy mezon qiymatlar
Sanoatda mashinasozlikning ulushi, foiz	25,0
Sanoatda qayta ishlovchi tarmoqlarning ulushi, foiz	70,0
Ishlab chiqarishning rentabelligi, foiz	15,0
YaIMda moddiy ishlab chiqarishning ulushi, foiz	66,0
Moddiy ishlab chiqarishda eksportning ulushi, foiz	25,0
Investitsiyada xorijiy kapitalning ulushi, foiz	25,0
Eksportda qayta ishlovchi sanoat mahsulotining ulushi, foiz	50,0
Innovatsion mahsulotning ulushi (jami sanoat mahsulotiga nisbatan foiz)	15-20
Mashinasozlik mahsuloti umumiylajmida yangi turdag'i mahsulotning ulushi, foiz	7,0
Energiya iste'moli ko'rsatkichida (1000 \$ YaIMda t. neft):	
Energiya resurslarining umumiylajmida xarajatlari	0,15
Elektr energiyasi xarajatlari	0,02
Neft va gaz xarajatlari	0,10
Qazib olish jarayonida foydali qazilmalarning yo'qotilishi (umumiylajmiga nisbatan foizda)	3-8
Mehnat unumdorligining o'rtacha yillik o'sish sur'ati, foiz	6,0

Fikrimizcha, keltirilgan ko'rsatkich va qiymatlar o'zgaruvchan xarak-terga ega bo'lib, mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi va xususiyatlari o'zgarib borishi bilan ularning ham qiymatlari o'zgarib boradi.

Sanoatning barqaror rivojlanishini belgilab beruvchi omillarni biz shartli ravishda ikki guruhga ajratdik: ichki omillar va tashqi omillar.

Hudud sanoatining rivojlanishini belgilab beruvchi asosiy tashqi omillarga quyidagilar kiradi:

- hududning qulay geografik joylashuvi;
- qo'shni hudud va davlatlarning rivojlanganlik darajasi;
- mamlakatning jahon bozorlariga bevosita chiqish imkoniyatlari;
- jahon bozoridagi kon'yukturali o'zgarishlar va hokazo.

Hudud sanoatining rivojlanishini belgilab beruvchi asosiy ichki omillarga esa quyidagilar kiradi:

- hududning tabiiy xom ashyo resurslari bilan ta'minlanganlik darajasi;
- hududdagi ishchi kuchining miqdori va sifati;
- hududdagi asosiy kapitalning miqdori va sifati;
- hududning kadrlar salohiyati va tarmoqni rivojlantirishga xizmat qiluvchi kuchli qonunchilik bazasi mavjudligi;
- hududdagi sanoat tarmoqlarining qay darajada oqilona joylash-ganligi;
- hududdagi qulay investitsion muhit va investitsion jozibadorlik;
- hududdagi ishlab chiqarish infratuzilmalarining rivojlanganlik darajasi va hokazo.

Xulosa

Yuqorida keltirilgan hudud sanoatining rivojlanishini belgilab beruvchi aksariyat ichki omillar hududning “sanoat ishlab chiqarish salohiyati”ni ham belgilab beradi. Ushbu salohiyatni yuzaga chiqarishda hududdagi qulay investitsiya muhiti va investitsiya jozibadorligi muhim o'rinni tutadi. Chunki jahon tajribasidan ma'lumki, hudud iqtisodiyotiga kiritilayotgan investitsiyalar hajmining o'sish sur'ati va sanoat ishlab chiqarish hajmining o'sish sur'atlari o'rtasida kuchli chiziqli korrelyatsion bog'liqlik mavjuddir.

Biroq hududga o'z-o'zidan investitsiyalar kirib kelmaydi. Ayniqsa, hozirgi zamon investitsiyalar bozori taklifga nisbatan talabning yuqoriligi bilan tavsiflanadi. Boshqacha aytganda, ilgari investorlar mamlakat va hududlarga investitsiya kiritish uchun raqobat qilgan bo'lsalar, hozirgi kunda mamlakat va hududlar investorlar uchun raqobatlashmoqda. Shu sababli investorlarni jalb etish uchun taklif etilayotgan imtiyoz, uning yuqori darajasi yetarli emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy

muhitning barqaror va qulay bo'lishi, mahalliy qonunlarning aniqligi, rivojlangan bozor infratuzilmasi mavjud bo'lishi, investorlarning olgan foydalarini erkin tasarruf etishi singari omillar muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mamadjonov D. O'zbekiston Respublikasida sanoat tarmog'ini rivojlantirishning asosiy omillari. // "Biznes-Ekspert" iqtisodiy ilmiy-amaliy oylik nashr. 2018. №10. 3 - b.
2. UNIDO. Industrial Development Report 2016. The Role of Technology and Innovation in Inclusive and Sustainable Industrial Development. Vienna, Austria. 2015. <http://www.unido.org>.
3. Lall S., (2000). Technological Change and Industrialization in the Asian Newly Industrializing Economies: Achievements and Challenges. In: Technology, Learning and Innovation: Experiences of Newly Industrializing Economies, eds.
4. Lavopa A. and Szirmai A. (2012). Industrialization, Employment and Poverty, UNU-MERIT Working Paper Series 2012-081. Maastricht The Netherlands: United Nations University, Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology.
5. UNIDO. Industrial Development Report 2016. Sustaining Employment Growth: The Role of Manufacturing and Structural Change. Vienna, Austria. 2013. <http://www.unido.org>.
6. Ортиқов А. Саноат иқтисодиёти. Дарслик. -Т.: ТДИУ, 2004. - 18 б.
7. Mamadjonov D. O'zbekiston Respublikasida sanoat tarmog'ini rivojlantirishning asosiy omillari. // "Biznes-Ekspert" iqtisodiy ilmiy-amaliy oylik nashr, 2018. №10. 3 - b.
8. "Национальная инновационная система Узбекистана: оценка потенциала и результативности". Проект ПРООН. –Т., 2011. С. 86-100.
9. Глазьев С.Ю., Локосов В.В. Оценка предельно критических значений

показателей состояния российского общества и их использование в управлении социально - экономическим развитием. Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. 4 (22) 2012. С. 26, 31, 33, 36.;

- 10.Локосов В.В. Стабильность общества и система предельно-критических показателей его развития. Методика и техника социологических исследований. // Наука, 1998, № 4. - С. 89.